

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.fma.b@regeringskansliet.se

Betänkandet En ny riksbankslag (SOU 2019:46)

Fi2019/04029/B

Konkurrensverket har i uppdrag att verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet samt en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer.

Sammanfattning

Konkurrensverket har i huvudsak inga invändningar mot förslaget till ny riksbankslag men vill peka på att några av förslagen om kontanthantering i kapitel 34 riskerar att begränsa en effektiv hantering av kontant- och betalfrågor i framtiden, vilket kan skapa snedvridande effekter för mindre företag eller verksamheter som inte är av samhällsviktig karaktär. Vidare är konsekvensanalysen i kapitel 38 bristfällig utifrån konkurrenssynpunkt.

Avsnitt 34.4.2 Uppgiften att ansvara för depåverksamheten

Riksbankskommittén föreslår att Riksbanken ska ombesörja driften av minst fem sedeldepåer i Sverige, varav minst två ska vara belägna i landets norra län.¹

Konkurrensverket anser att det är viktigt att säkerställa Riksbankens institutionella oberoende, genom att inte inskränka Riksbankens möjlighet att utifrån egna bedömningar avgöra vilka medel som krävs för att leva upp till ansvaret att tillhandahålla kontanter i Sverige. I stället för att reglera i lag antalet sedeldepåer och dess geografiska förläggning bör Riksbanken självt, få rätten att göra dessa överväganden utifrån de behov och förutsättningar som råder när kontanter efterfrågas av konsumenter och företag.

¹ SOU: 2019:46 s. 1548.

Konkurrensverket vill i sammanhanget peka på att Riksdagen har efterlyst en heltäckande översyn av betalmarknaderna i Sverige. Förslaget om att reglera sedeldepåernas antal och lokalisering riskerar att gå händelserna i förväg vilket kan begränsa en effektiv hantering av kontant- och betalfrågor i framtiden.²

Avsnitt 34.7 Kontanter som lagligt betalningsmedel

Riksbankskommittén föreslår att det även fortsättningsvis ska vara möjligt att avtala bort rätten att betala med kontanter eller andra lagliga betalmedel under normala omständigheter.³ Däremot föreslås att rätten att avtala bort lagliga betalmedel inte ska gälla vid höjd beredskap.⁴

Att vissa offentliga aktörer och privata företag som utför offentlighetsrättsliga finansierade tjänster inte ska ha möjlighet att avtala bort kontanta eller andra lagliga betalningar i situationer av höjd beredskap får anses rimligt av de skäl som redovisas i betänkandet. Förslaget bör dock begränsas till att avse verksamheter som tillhandahåller kollektiva nyttigheter och samhällsbärande tjänster, vilka kan förväntas ha en högre grad av tillgänglighet än verksamheter som inte är av samhällsviktig karaktär. Verksamheter som inte är direkt nödvändiga för samhällets funktion och beredskap bör därmed inte omfattas av förslaget.

Att begränsa möjligheterna att neka betalningar av visst slag riskerar enligt Konkurrensverket att snedvrider förutsättningarna för vissa företag att verka på lika villkor vilket i sin tur kan påverka konkurrensen negativt. Som Konkurrensverket tolkar förslaget omfattar det i praktiken de företag som har fysisk närvaro i konsumentledet, dvs. inte företag eller delar av företag som i stor utsträckning eller uteslutande bedriver distanshandel alternativt obemannade verksamheter.

Detta kan få stora negativa konsekvenser för företagens möjligheter att bedriva verksamhet genom fysisk handel. Förslaget innebär en inskränkning i näringsfriheten för de som omfattas av förslaget vilket kan drabba mindre näringsidkare genom kostnadsökningar för kontant beredskap. En närmare analys av vad detta får för konsekvenser saknas i slutbetänkandet.

Kapitel 38 Konsekvenser av kommitténs förslag

Konkurrensverket kan konstatera att utredningens konsekvensanalys är bristfällig då frågor som rör konkurrens, i stort sett helt lämnats utanför kommitténs bedömningar. Konkurrens är en central del i det system som driver utveckling i samhället och på marknader, såväl mellan företag, som mellan länder. Kommittén överlåter i stället till Riksbanken, att vid den närmare utformningen av föreskrifter, ta hänsyn till konsekvenser för konkurrensen i Sverige. Enligt

² Jfr Finansutskottets betänkande 2018/2019 FiU44, Statens roll på betalningsmarknaden.

³ SOU 2019:46, avsnitt 34.7.4.

⁴ SOU 2019:46, avsnitt 35.7.10.

Konkurrensverket borde dessa frågor emellertid även ha behandlats i kommitténs slutbetänkande.

Detta beslut har fattats av stf. generaldirektören Karin Lunning. Föredragande har varit sakkunnige Max Brimberg.

Karin Lunning